

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • FEBRUAR 2014 • BROJ 81

СТО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД СМРТИ ВУКА СТЕФАНОВИЋА КАРАЏИЋА Сомборски трагови Вукове штуле

Седмог фебруара навршено је 150 година од смрти Вука Караџића (1787-1864), највећег реформатора српског језика и писма. Мало знамо о томе да је Вук Караџић, током свог дугог књижевног века, имао велик број пријатеља и сарадника из Сомбора, као и да су поједини Сомборци, барем у почетку, знатније утицали на његов књижевни и језикословни рад, те да је Вук током својих честих путовања, најмање три пута походио Сомбор.

(Насијавак шекстиа на сѝр. 2)

ПРЕГОВОРИ ПРОСВЕТАРА И ВЛАДЕ ПРОПАЛИ

Преговори између Владе Републике Србије, тачније ресорних министарстава финансија и просвете и шест синдиката запослених у просвети су пропали. Елем, на последњим преговорима око Протокола којим би требало утврдити смернице будуће политике зарада у овом сектору није постигнут консензус, а како је Влада инсистирала да потпишу сви или нико, онда и они који су били „ЗА“ и они који су били „ПРОТИВ“ су напустили преговарачки сто, необављена посла.

(Насијавак шекстиа на сѝр. 3)

„МАЛА МАТУРА“ – СЛУЖБЕНА ТАЈНА!

Завршни испит за осмаке могао би да буде проглашен службеном тајном – најновија је идеја просветних власти које ће на овај начин покушати да спрече да и ове године дође до провале матурских тестова због чега је лане поништена мала матура. У Канцеларији повереника за информације од јавног значаја и иницијативи Министарства просвете кажу би да се могле користити ознаке „поверљиво“ и „интерно“, не и службена тајна.

(Насијавак шекстиа на сѝр. 4)

ЛАЖИРАЊЕ НА „МАЛОЈ МАТУРИ“: КАСНО МАРКО НА КОСОВО СТИЖЕ

Да ли је било пропуста у оцењивању на последњем завршном испиту, утврдиће контрола коју ће, током фебруара, спровести Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. Директор тог Завода Драган Банићевић каже да ће контрола квалитета оцењивања бити спроведена не само у школама у којима резултати на завршном испиту одскачу од републичког просека већ и у онима које нису „сумњиве“.

(Насијавак шекстиа на сѝр. 9)

ПРОФ. ИВИЋ: СВЕ ВИШЕ ДИПЛОМА, СВЕ МАЊЕ ЗНАЊА

“Више је оних који завршавају школе и факултете, али је питање квалитета важније од статистике”, упозорава проф. др Иван Ивић. Иако се између два пописа становништва у Србији смањило број оних који немају завршену основну школу, а повећао број становника који су завршили средње и високо образовање, то ипак не значи да се побољшало и стварно образовање нације.

Како каже проф. др Иван Ивић, један од наших највећих стручњака у области образовања, у прилог ове тврдње иду и резултати ПИСА тестирања који нису добри. “Без основне школе на претходном попису било је 24 одсто становништва старијих од 15 година, а према најновијим подацима их је 14 одсто. То јесте побољшање, али само због тога што су срозани критеријуми и у школама и на факултетима. Дакле, јесте повећано формално завршавање школе, али питање квалитета остаје отворено, што је важније од статистике”, сматра др Ивић, који је и један од аутора Стратегије развоја образовања Србије.

(Насијавак шекстиа на сѝр. 4)

У овом броју можете још читати:

ОТПРЕМНИНЕ ЗА ПРОСВЕТАРЕ ПОЛОВИЧНО	стр. 3
МАКСИМАЛНЕ ИГРЕ ОКО МИНИМАЛЦА	стр. 5
ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ПЕНЗИЈУ У 2014. ГОДИНИ	стр. 6
ПРОФЕСОРИ ДИСКРИМИНИСАНИ	стр. 7
ПЕНЗИЈСКИ СИСТЕМИ У ЕУ И СРБИЈИ.....	стр. 7
ПЕНЗИЈОМ ПО ЖЕНАМА	стр. 7
ЛИЧНИ СТАВ	стр. 8
ИЗМЕЋУ ДВА БРОЈА.....	стр. 9
ПЛАТЕ “ПРЕСКОЧИЛЕ” 50.000 ДИНАРА	стр. 10
ДРЖАВА НАС ГОДИШЊЕ “ОГЛОБИ” ЗА 3.650 €	стр. 10
ПРОБНИ РАД У УСТАНОВИ ОБРАЗОВАЊА	стр. 11
УДАЉЕЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ СА РАДА.....	стр. 11
МАМЕ ЗАСЛУЖУЈУ ПЛАТУ ОД 113.568 \$ ГОДИШЊЕ	стр. 12

STO PEDESET GODINA OD SMRTI VUKA STEFANOVIĆA KARADŽIĆA

Somborski tragovi Vukove štule

(Nastavak teksta sa str. 1)

Piše: Milan Stepanović

Sedmog februara navršilo se se 150 godina od smrti Vuka Karadžića (1787- 1864), najvećeg reformatora srpskog jezika i pisma, a ove 2014. godine, navršava se i 200-godišnjica od objavljivanja njegovih prvih knjiga – „Male prostonarodne slaveno-serbske pesnarice“ i „Pismenice serbskoga jezika“ (Beč, 1814).

Jovan Savić

Malo znamo o tome da je Vuk Karadžić, tokom svog dugog književnog veka, imao velik broj prijatelja i saradnika iz Sombora, kao i da su pojedini Somborci, barem u početku, znatnije uticali na njegov književni i jezikoslovni rad, te da je Vuk tokom svojih čestih putovanja, najmanje tri puta pohodio naš grad. Prvi Vukov vaspitač i nastavnik, sa kojim je Vuk neko vreme (1808) stanovao u Beogradu, bio je Somborac Jovan Savić (1772-1813), u srpskoj istoriji poznatiji pod pseudonimom Ivan Jugović, inače osnivač beogradske Velike škole, čiji je i Vuk bio đak, Karadordev savetnik i bliski saradnik u vreme Prvog srpskog ustanka, sekretar Pravitelj-

stvujušćeg sovjeta, ustanički diplomata, a posle smrti Dositeja Obradovića i popečitelj prosvetljenja, odnosno ministar prosvete u srpskoj ustaničkoj vladi (1811-1813). Jugović je na mladog Vuka ostavio snažan utisak, a uticao je i na početak Vukovog učenja nemačkog jezika. Vuk je o svom nastavniku i vaspitaču ostavio zanimljivo i obimno pisano svedočenje. Posredan, ali značajan uticaj na nastanak Vukove „Pismenice serbskoga jezika“, koja je objavljena s jeseni 1814. god. u Beču, imao je Somborac Avram Mrazović (1756 - 1826), okružni prosvetni nadzor-
nik za Bačku i Baranji i osnivač i direktor somborske „Norme“, sa prvim tečajevima za obrazovanje srpskih učitelja. Njegova „Slovenska gramatika“, objavljena 1794. god. u Beču, a kasnije štampana u još pet izdanja, poslužila je Vuku u velikoj meri kao putokaz za nastanak njegove „Pismenice“, što Vuk naknadno potvrđuje u kazivanju ruskom slavisti Izmailu Sreznjevskom: „Izobražavajući se sve više razgovorima sa Kopitarom, osećajući sve više potrebu srpske gramatike za samog sebe, rešim se da je napišem, pa uzevši u ruke Mrazovićevu Slavensku gramatiku, počnem prepisivati iz nje promenu imenica i glagola, doterujući prema srpskom“. Vukov biograf Ljubomir Stojanović veruje da je Karadžića na Mrazovićevu „Gramatiku“ uputio Jernej Kopitar, sa predlogom da „unese mesto slovenskih obrazaca imenske i glagolske promene srpske oblike, pa je gotov posao“. I akademik Pavle Ivić, lingvista, tvrdio je da je Vukova „Pismenica“ u znatnoj meri nastala prilagođavanjem Mrazovićeve „Gramatike“, a i istoričar srpske književnosti Jovan Dretić navodi da je svoj prvi ogled iz gramatike Vuk radio prema „Slovenskoj gramatici“ Avrama Mrazovića.

Avram Mrazović

U svojim knjigama narodnih pesama i poslovia Vuk Karadžić je

objavio i nekoliko poslovia i pesama dvojice somborskih sakupljača – sveštenika ovdašnje Svetodurđevske crkve Stefana Ferenčevića (1736-1801) i krojača i crkvenog tutora Marka Utvića (1788-1849). Karadžić je objavio devet poslovia iz zaostavštine Ferenčevića, koju je dobio putem svog somborskog saradnika Pavla Atanackovića, od kojih je jedna objavljena u „Prvom srpskom bukvaru“, štampanom u

Avram Maksimović

Beču 1827. godine, a osam u knjizi „Narodne srpske poslovice“, štampanoj 1836. god. na Cetinju. Iz Utvićeve zbirke, koju je Vuk dobio putem Somborca i prvog srpskog doktora filozofije Jovana Popovića Berića, u Vukovim knjigama objavljeno je šest pesama, od kojih pet u prvoj knjizi „Srpske narodne pjesme“, štampanoj 1841. god. u Beču, a jedna u trećoj knjizi istog naslova, objavljenoj u Beču 1846. godine. Iz Vukove zaostavštine u petoj knjizi „Srpskih narodnih pjesama“, koju je priredio i objavio 1898. god. u Beogradu Ljubomir Stojanović, nalazilo se još 13 pesama iz Utvićeve zbirke. Tokom pola veka Vukovog izdavačkog rada, u njegovim knjigama zabeležena su imena preko 250 somborskih pretplatnika. Prvi Vukov sakupljač „prenumeranata“ u Somboru bio je 1815. god. paroh ovdašnje Svetodurđevske crkve i veliki pobornik preseljenja sentandrejske Preparandije u Sombor Avram Maksimović (1772-1845), pisac prvog srpskog pčelarskog priručnika.

Vuk je decenijama blisko saradivao sa dugogodišnjim profesorom i katihetom somborske Srpske učiteljske škole (Preparandije) Pavlom Atanackovićem (1788-1867), a njihovo blisko prijateljstvo započelo je u vreme kada se Preparandija još nalazila u Sentandreji, odakle je 1816. god. preseljena u Sombor. Atanacković je sa Vukom dugo vodio prepisku, a u Somboru je bio i glavni sakupljač pretplatnika na Vukove knjige, sve do svog odlaska iz grada 1829. godine. Njihova saradnja nastavila se i kasnije, nakon što se Atanacković zamošao i pod imenom Platon postao prvo vladika Budimske, a zatim i Bačke eparhije, kao i u vreme kada je prvi put bio predsednik Matice srpske (1842-1844), koja je 1864. godine, kada je Atanacković drugi put postao njen predsednik (1864-1867), njegovim zalaganjem preseljena iz Pešte u Novi Sad.

Pavle Atanacković

Sa Vukom je prijateljevao i sa njim se dopisivao i profesor pedagogije, metodike i istorije u somborskoj Preparandiji Dimitrije Isailović (1783-1853), koji je na Vukov nagon, prešao 1830. god. u Srbiju za nastavnika i vaspitača sinova kneza Miloša Obrenovića - Milana i Mihaila. Isailović je u Beogradu uz Vukovu podršku osnovao „Verhovnu“ ili Višu školu, koja je 1833. god. preseljena u Kragujevac (budući Licej). Kasnije je Isailović imenovan za načelnika Ministarstva prosvete, pa za glavnog prosvetnog nadzornika svih škola u Srbiji, a 1842. god. bio je i među osnivačima i prvim članovima Društva srpske slovesnosti (preteče Srpske akademije nauka), čiji je bio i prvi potpredsednik.

(Kraj teksta u narednom broju)

ЖАЛОВИ ПРЕГОВОРНИ ПРОСВЕТАРА И ВЛАДЕ

Иста мета, исто одстојање – три синдиката „ЗА“, три и даље „ПРОТИВ“

(Наставак текста са стр. 1)

Преговори између Владе Републике Србије, тачније ресорних министарстава финансија и просвете и шест синдиката запослених у просвети ушли су у, хроничари би рекли, другу годину, а аналитичари да су пропали. Елем, на последњим преговорима 3. фебруара око Протокола којим би требало утврдити смернице будуће политике зарада у овом сектору није постигнут консензус, а како је Влада инсистирала да потпишу сви или нико, онда и они који су били „ЗА“ и они који су били „ПРОТИВ“ су напустили преговарачки сто, необављена посла. Једино што је било ново, а то је да се по први пут за преговарачким столом појавио, главом и брадом, човек који обећава (даје обећања) – министар школски, проф. др Томислав Јовановић. Остали преговарачи били су мање-више у пуном саставу, са тим да је у преговарачки тим СРПС-а уместо проф. Хаши Здравка Ковача, који је био спречен да због временских неприлика дође из ледом оковане Бачке до престонице, „ускочио“ потпредседник СРПС-а Миодраг Бага Сокић, председник Форума београдских гимназија. Други преговарач СРПС-а био је Слободан Брајковић, председник Републичког одбора.

И овом приликом представници СРПС-а су поновили да је Протокол за њих у начелу прихватљив ако се односи на цео буџетски део јавног сектора, али да подржавају и разумеју и колеге из три синдиката које су тражиле, поред три неспорне тачке Протокола, да се као услов њиховог прихватања овог документа унесе још једна тачка Протокола – тачка 4., у којој траже да се у случају недоношења платних разреда коефицијенти повећају за 10% до краја ове године, и да се одељенско старешинство подигне са 4% на 7%. Без жеље да полемишемо са овим захтевом Синдиката образовања Србије, Уније синдиката просветних радника Србије и Синдиката „Независност“, овим су колеге из ова три синдиката само потврдиле да им није циљ да се Протокол закључи, али и да им је свакако добродошла медијска реклама и из таквих преговора. Што се тиче нашег Синдиката – Синдиката радника у просвети Србије, овај захтев није за нас неприхватљив, али сматрамо да га није требало наметнути као крунски разлог за (не)прихватање Протокола, јер би се и његовом реализацијом нарушио ранији принцип да се успостави однос плата 1:3, односно 1:5, у зависности да ли се ради о основном или средњошколском образовању, односно универзитетском. Наиме, ако би се коефицијенти повећали за 10%, однос између плата не би био 1:3, већ 1:2,35.

Што се тиче дела Протокола који је за све прихватљив, наводно и за ова три синдиката која ултимативно траже да у Протокол уђе спорна одредба о коефицијентима, која је сама по себи контрадикторна са претходном одредбом Протокола из члана 3. да ће „Влада Републике Србије утврдити предлог Закона којим ће се уредити плаће запослених у јавном сектору иу илајиним иуиуама и илајиним разредима“, он је и даље остао радни материјал, а не потписан документ који на нешто обавезује обе стране. Сва срећа је што је Влада одавно у техничком мандату, упорна да уведе платне разреде и да на тај начин спроведе рационализацију јавних финансија у јавном сек-

тору. Да ли ће то успети у року који је сада сама себи задала (до краја јуна о.г.) и то примењивати у другом делу буџетске године, видећемо убрзо по изборима и формирању нове извршне и парламентарне власти. У сваком случају, Влада се усмено обавезала да ће и убудуће „редовно извршавају све обавезе према запосленима у просвети и да гарантује исплату илајини запосленима у 2014. години“, као и да ће „обезбедити средства за исплату оштренина за одлазак у пензију у буџету Републике Србије и да ће исплатити исплату најкасније до 31. марта 2014. године“. Надамо се да ће ово бити испоштовано, јер синдикати нису парафирали Протокол. У противном сугерисамо колегама који су брутално оштећени неисплаћивањем отпремнина да утуже школе из којих су отишле у пензију и на тај начин добију припадност која им је морала бити исплаћена у року од 30 дана, пошто неки на њу чекају и 14 месеци.

Незакључивањем Протокола пропала је још једна шанса да се у писменој форми Влада Републике Србије обавезе да ће за цео јавни сектор утврдити платне разреде и кроз њих исправити неправду према првенствено просветарима који су највише поднели удар „линеарног финансирања“, читај: рационализације средстава за плате у јавном сектору, а све због чињенице да су три синдиката тражила наводне гаранције да ће ако не буде донет Закон о јавној управи (о платним разредима) Влада донети ребаланс буџета (Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину), односно Уредбу о корекцији коефицијената, заборављајући, при том, да никаквих гаранција уствари нема, јер Влада не доноси законе, нити на то може обавезати онога ко је властан да то чини – Парламент, односно Народну Скупштину Републике Србије. Влада једино што може, након одређене процедуре, је да усвоји предлог Закона и да га проследи Народној Скупштини на усвајање.

Међутим, не би могли дати оцену да су преговори у потпуности пропали, јер су представници два министарства, и поред дисонантних тонова на преговорима, прихватили да се „у иосиуиуу иуиуиуиуу иредлоа Закона којим ће се уредити плаће запослених у јавном сектору обезбедити активно учешће репрезентативних синдиката у области образовања“. Наравно, и ово је усмено, јер ни овај део Протокола нису хтели прихватити три синдиката, за разлику од друга три – СРПС-а, Синдиката високог образовања Србије и Синдиката предшколских установа, који су предлагали да се неспорни део Протокола потпише, да се крене у поступак израде предлога Закона о јавној управи, а да се наставе преговори о коефицијентима. Како ствари стоје, изгледа да ни техничка Влада није било у интересу да се и по овом питању нађе компромис, већ су инсистирали да сви потпишу Протокол по моделу „узми или остави“, јасно је било, већ на почетку јучерашње седнице, да ће преговори бити залудан посао, а о правима запослених која сада нису права на папиру, већ усмена обећања, можемо само да нагађамо у којој мери ће их Влада поштовати, јер је свима знано да је „усмена реч на води записана“.

ОТПРЕМНИНЕ ЗА ПРОСВЕТАРЕ РЕШЕНЕ ПОЛОВИЧНО

Након што су пропали и последњи преговори синдиката и ресорних министарстава просвете и финансија, остало је на часну реч да Влада реши питање отпремнина према запосленима који су у право стекли у 2012. и 2013. години, али и даље остаје отворено питање отпремнина и ко је дужан да их плаћа, пошто се овај проблем протеже већ пету годину од момента када је покрајинска администрација одбила да плаћа оно што је иначе обавеза републичке администрације (читај: буџета). Тако су просветарски пензионери и даље у веома специфичном положају, јер када оду у заслужену пензију не добију оно што би по закону требало да добију најкасније 30 дана по одласку у пензију – отпремнину. Овај пут су појединци, а међу њима их је највише из северне покрајине, чекали и по 14 месеци да остваре ову припадност, а синдикати су, осим нашег који се сво време борио за наше бивше колеге, без обзира да ли су били и бивши чланови, били индиферентни, јер Боже, пензионери више нису синдикалци и то је нечији други проблем.

Залагањем нашег синдиката ипак смо успели да исходимо чврста обећања да ће просве-

тарски пензионери који су у пензију отишли из војвођанских кућа знања бити у потпуности исплаћени до краја марта ове године. Да је то можда и могуће сведочи и поступак исплате ове припадности које су уследиле, али само за оне који су отишли у пензију до краја јуна прошле године, тако да преостали део некадашњих колега мора да сачека и да види да ли ће и они остварити ово право у обећаном року. Да смо имали потписан Протокол, то би било писмено гарантовано, овако одбијањем Протокола ове колеге остављене су на милост и немилост избору – да чекају или да туже матичну школу, односно ону установу из које су отишли у пензију. Неки су то учинили, а неки нису. Стога је и један поприличан број школа доспео у блокаду рачуна, јер су се, ни криве-ни дужне, нашле „између чекића и наковња“ и морају исплатити и судске трошкове и затезне камате које, у принципу, свако ово потраживање дуплирају. Како пара нема, јасно је да свака тужба у праву блокира школски рачун, па самим тиме и редовно функционисање школе. Наш Синдикат је захтевао да у Протокол уђе и одредба да ће Министарство просвете, односно финансија шко-

лама дозначити трошкове судских спорова по правоснажним пресудама уколико су настале из тужби за неисплаћене отпремнине, јер школе сасвим сигурно за то нису ни најмање криве, већ они који су их у то довели – Министарство просвете, односно Министарство финансија. Како није закључен Протокол и како се ни ова одредба није нашла у њему, никаквих гаранција нема да ће Министарство обештетити за ове трошкове школе које су се у том проблему нашле, тако да ће уместо садашњих 70 школа у блокади врло лако тај број постати и већи, а све из разлога што се системски није решио проблем отпремнина, већ је био предмет нагодбе републичке и покрајинске власти, што сасвим сигурно није смео бити случај, јер је право запослених на отпремнину законско право, а не предмет нагодбе било кога, а најмање оних који су по том истом закону дужни да штите спровођење закона, а не да га крше.

За све наше чланове, као и до сада, Синдикат ће помоћи да добу до заслужених отпремнина, а да ли ће они који су стварно за то и криви носити било какву одговорност показати време, а можда чак и избори који су најављени за следећи месец.

SVE VIŠE DIPLOMA, SVE MANJE ZNANJA

(Nastavak teksta sa str. 1)

Profesor Ivić je upravo završio opsežnu analizu podataka koji se odnose na obrazovni nivo stanovništva Srbije sa poslednjeg popisa i uočio još jedan problem – nesklad između ove statistike i statistike Ministarstva prosvete, jer najnoviji podaci prosvetnih vlasti govore da osnovnu školu završava od 98 do 99 odsto generacije. "Problem je u tome što se prate samo oni koji su upisali i završili osmi razred, umesto da se generacija prati od prvog do osmog razreda, jer ima mnogo onih koji napuštaju školu i otuda tako veliki nesklad u podacima", ukazuje dr Ivić.

Najviše visokoobrazovanih je u populaciji od 25 do 34 godine, dok je najviše stanovnika sa diplomom više škole među onima između 55 i 64 godine. Poređenja radi, na popisu iz 2002. godine bilo je 11 odsto onih koji su završili višu i visoku školu, a 2011 – 16,24 odsto. Posebno interesantna populacija su mladi od 30 do 34 godine jer se uzimaju kao referentna uzrasna grupa u većini evropskih statistika, budući da se do tog uzrasta završavaju svi nivoi obrazovanja.

Na pitanje koje je objašnjenje za ovu promenu, on odgovara da veliki broj roditelja, naročito sa sela, veruje da devojčice moraju da se školuju, jer dečaci mogu da uspeju i bez diplome, a sa druge strane, upis se obavlja na osnovu uspeha u školi, a tu su devojčice bolje. A bolje su, dodaje uz osmeh dr Ivić, jer su poslušnije.

Za analizu ovih podataka nadležni nisu zainteresovani, a naš sagovornik kaže da oni mogu da se upotrebe kao značajni pokazatelji u raznim oblastima.

Prof. Ivić skreće pažnju na upadljivu razliku u obrazovnom nivou u ovoj grupi – u korist ženskog dela populacije. U ovoj uzrasnoj grupi je 20,1 odsto muškaraca sa visokim obrazovanjem (5,7 odsto ima višu školu, a 14,4 odsto fakultet), naspram 30 procenta visokoobrazovanih žena (8,1 ima završenu višu školu, a 21,9 fakultet). "Kada je u pitanju ravnopravnost polova u obrazovanju, Srbija je tu uvek dobro stajala, jer je približno isti broj muškaraca i žena završavalo visoke škole. Međutim, devedesetih godina je došlo do obrta i sada žene dominiraju prilikom upisa u srednje škole i na fakultete", objašnjava prof. Ivić.

„MALA MATURA“ – SLUŽBENA TAJNA?

(Nastavak sa str. 1)

Završni ispit za osmake mogao bi da bude proglašen službenom tajnom – najnovija je ideja prosvetnih vlasti koje će na ovaj način pokušati da spreče da i ove godine dođe do provale maturalnih testova zbog čega je lane poništena mala matura. Kako kažu u Ministarstvu prosvete i Zavodu za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, ideja je da sadržaj testa bude proglašen službenom tajnom zbog bezbednosti i odgovornosti svih učesnika u pripremi i sprovođenju ispita. Prema rečima pomoćnika ministra prosvete Ljubiše Antonijevića, direktori će potpisati izjavu kojom će se obavezati da sprovode propisanu proceduru, odnosno biće odgovorni za učinjene propuste.

Kako je ranije izjavio ministar prosvete dr Tomislav Jovanović, ovoga puta odgovorni za eventualne propuste odgovaraće imenom i prezimenom.

Da podsetimo, na završnom ispitu u školskoj 2014/2015. godini prvi put će se naći nepoznati zadaci. Osmaci će polagati ispit iz sedam predmeta – srpskog, odnosno maternjeg jezika, zatim iz matematike,

kao i pitanja iz novouvedenog kombinovanog testa na kojem će se proveravati gradivo iz biologije, geografije, istorije, fizike i hemije.

Na pitanje ko proglašava neki dokument službenom tajnom, Stanojla Mandić, zamenica poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, odgovara da je dozvoljeno da organ vlasti sadržinu nekog svog dokumenta ili ceo dokument označi nekim od stepena tajnosti, u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka, kada proceni da bi mogle nastupiti štetne posledice ukoliko bi se dokument učinio dostupnim javnosti u datom trenutku.

Prema ovom zakonu inače, objašnjava, ne postoji pojam službene tajne, već sledeći stepeni tajnosti: „državna tajna“, „strogo poverljivo“, „poverljivo“ i „interno“. To znači da kada je test u pitanju,

moglo bi da se radi o oznaci „poverljivo“ ili „interno“. "Po Zakonu o tajnosti podataka, vlada je na predlog nadležnog ministra trebalo da propiše bliže kriterijume za određivanje stepena tajnosti „poverljivo“ i „interno“ u roku od šest meseci od stupanja na snagu zakona, ali je taj rok istekao 24. juna 2010. godine. Do sada je

to urađeno za samo nekoliko organa, odnosno oblasti (telekomunikacije, BIA, Kancelarija Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka i MUP), a za ostale oblasti, kao npr. oblast prosvete, nije", objašnjava Mandić.

To bi značilo da se pri označavanju primenjuju samo opšti kriterijumi iz zakona, s obzirom na to da bliži nisu propisani. Sredinom meseca treba da bude poznat kalendar i detaljno uputstvo za sprovođenje završnog ispita za osmake.

RAD ILI PROSTITUCIJA

Piše: Slobodan Lalović*

Šta reći za godinu koja je ostala za nama, sem da je bila teža od prethodnih? Šta reći za godinu koja je počela, sem da će biti teža od one koja je za nama? Šta poželeti u godini koja je počela kada će i ona biti lakša od narednih? Gde naći razlog i snagu za radovanje kada je na horizontu samo siva boja u različitim nijansama? Na sve strane se govori o „otpuštanju“, „smanjivanju“, „gubljenju“, „zaostravanju“, „pogoršanju“, „ugrožavanju“ i drugim aktivnostima i očekivanjima čiji je zajednički imenitelj „beperspektivnost“. Niko ne očekuje više ništa dobro, i niko se na to više ne osvrće.

Gradska sirotinja koje je sve više još uvek ne reaguje zato što nema snage a ne zato što veruje u čudo. Plaćanje obaveza na rate je još jedan od manevara koji odlaže konačnu predaju i suočavanje sa nemogućnošću korišćenja blagodeti pronalaska struje, grejanja bez loženja, odnošenja smeća od strane nekih koji su za to plaćeni, vode na slavini, tuširanja toplom vodom iz bojlera, kupovina hrane u obližnjim prodavnicima i drugih pogodnosti koje su decenijama u nazad privlačile kao magnet stanovništva u gradove.

Ali gradska sirotinja, odnosno većina građana uporno pokušava da oponaša normalan život. Oni kao žive u stanu, kao plaćaju troškove stanovanja, kao idu na posao, kao šalju decu u školu, kao idu u šetnju, kao kupuju garderobu, kao gledaju televiziju, kao čitaju novine, kao navijaju za „naše“, kao idu na odmor, kao raspravljaju o sportu i politici, kao žive. Toliko se uživljavaju u „kao“ da se slika skoro materijalizuje. Kao da postoji ono čega u stvari nema. Uobrazilja može biti ponekad tako snažna da se više ne može razabrati stvarnost od privida. Štaviše, samo zavaravanje može postići takve razmere da postaje čvrsto lično ubeđenje. U takvim okolnostima ne pomažu argumen-

ti, dokazi čvrsti kao stene, iznošenje notornih činjenica koje se ne dokazuju, ne pomaže ništa, zato što je osoba otputovala daleko, toliko daleko da se više ne čujemo. Izašavši gola u januaru, ona neće hteti da se obuče i smrznuce se pošto je na našim malim ekranima, saznao da je nastupilo proleće u januaru.

Kada čitava zajednica, ili veći njen deo zapadne u takvo stanje, i kada svi oni pohrle obnaženi u janoarske dane i noći zahvaljujući razvijenoj i podstaknutoj samoobmani nastaje nestajanje.

Ne nestajemo mi zato što ne pravimo decu, već zato što ne pravimo ništa. Ko ne pravi ništa on ne pravi ni decu. Ko nema razvijenu etiku rada, taj nema ni etiku porodice. Kada se zajednica samoobmane da može živeti bez rada ona se izopači i postane čudna družina organizovanih prosjaka koji u pozajmljenim smokinzima glumataju po svetu pružajući ruku i nudeći ono što nije na prodaju. Na kraju sve se to svodi na razne oblike prostitucije. Uvek, i oduvek, postoje samo dve mogućnosti ako se želi jesti hleb – ili će se raditi ili će se prostituisati. Ili će se živeti prema guberu i uvećavati ga, ili se zaduživati i prodavati se.

Zato su sve ove promene o kojima se godinama govori samo dim koji se izvija nad zajednicom koja je sve više na prodaju. Zato će godine koje dolaze biti sve teže i teže. I sve duže. Da bi se krenulo u suprotnom pravcu trebalo bi ovaj naopaki „sistem vrednosti“ pretvoriti u prah i pepeo da ne ostane od njega kamen na kamenu. Hoće li se 2014. pojaviti prve iskre koje će najaviti novu energiju? Ima li uopšte ikoga ko bi udarajući kamen o kamen upalio tu iskru? Ili će multinacionalni kapital pretvoriti i našu zajednicu u siromašnu deponiju iz koje će kao pincetom vaditi i donositi ono što je vredno.

Ko zna? Možda nam se i posreći u 2014. Možda se upali iskra.

*ex ministar rada

МАКСИМАЛНЕ ИГРЕ ОКО СРПСКОГ МИНИМАЛЦА

Законом о раду (чл. 112) („Сл. гласник РС“ број 24/05 и 61/05), утврђена је надлежност републичког Социјално-економског савета за утврђивање висине минималне зараде, уз обавезу да се нарочито узму у обзир следећи параметри – трошкови живота, кретање просечне зараде у Републици, егзистенцијалне и социјалне потребе запосленог и његове породице, стопа незапослености, кретање запослености на тржишту рада и општи ниво економске развијености Републике Србије. У моменту формулисања ових параметара, синдикати су били задовољни јер су рачунали да ће минималац оним људима који имају најмања примања обезбедити и минимум егзистенције. Нажалост, у последњих 10-ак година десило се супротно – чак и они са изнадпросечним платама тешко достижу сада већ минималну потрошачку корпу, а онима који су на републичком просеку за ту исту потрошачку корпу треба готово једна и по просечна зарада (у време када смо дефинисали минималац, то је било 1:1). Осим тога, поменути законом предвиђено је да се минимална зарада утврђује по радном часу за период од најмање 6 месеци, па је она у почетку грађења каквог-таквог социјалног дијалога и социјалног партнерства два пута годишње коригована, такође у складу са законом, у правилу навише, јер је законом прописано да свака наредна минимална зарада ни не може бити мања од претходне.

Елем, тако је на почетку ове приче за период јул-децембар 2005. утврђена минимална зарада од 41 динар по часу, за период јануар-јун 2006. од 46 динара по радном часу, за период јул-децембар 2006. од 49 динара по радном часу, за јануар-јун 2007. од 55 динара по радном часу, за јул-децембар 2007. од 63,50 динара по радном часу, за јануар-јун 2008. од 70 динара по радном часу, за јул-децембар 2008. од 78 динара по радном часу, а затим су након овог периода плате „замрзнуте“, па је уследило једно повећање које је потрајало од јануара до децембра 2009. и које је минималац подигло на 87 динара, а у овом периоду је забележено и да је Влада за друго полугодие те године донела Одлуку о минималцу, али га и није повисила са речених 87 динара. Потом је Влада Србије утврдила за период јануар-јун 2010. минималац у износу од 90 динара, који је остао и у другом полугодишту те године, до октобра, а онда је изминорно раније утврђеној временској динамици, за период новембар-децембар 2010. минималац поскочио на 95 динара по радном часу. Тај износ (95 динара) остао је и за период јануар-мај 2011., а за период јун-децембар 2011. минималац је прескочио, први пут, границу од 100 динара и износио је 102 динара по радном часу. Овај минималац је остао на снази и у периоду јануар-март 2012., а затим је Влада за период април 2012.-фебруар 2013. била широке руке и дала и више од 112 динара што су синдикати, чланови СЕС-а (Самостални синдикат и „Независност“) и тражили и минималац подигла на 115 динара по радном часу. Вероватно из разлога што је било време избора, па је изненадила и синдикате које је на овај начин прописно обрвала, али и послодавце који су били и против једне, а камоли против друге минималне зараде. Овај последњи минималац остао је и у периоду март-децембар 2013. године непромењен иако је Влада и о томе уредно донела Одлуку и објавила је у „Службеном гласнику РС“.

Последњих дана прича о минималцу је поново актуелизована и то, рекло би се, поново на гротескан начин, па су синдикати, учесници СЕС-а затражили повећање минималне цене радног часа од 130 динара, што су очекивано одбили социјални партнери у истом Савету из реда Уније послода-

ваца, али и државни ризничар Лазар Крстић, који је, за разлику од својих претходника који су бар пред изборе оним најбеднијим уделили понеку црквицу, морао „прогутати жабу“ и изрећи оно непопуларно – да за то повећање нема средстава у буџету. Наравно да сви ми који пратимо пуњење и пражњење буџета знамо то и без уваженог министра, као што знамо и да је буџет и даље празан и да и последња штедљива власт и даље више троши него ли има у буџету, те да је „дотерала цара до дуvara“, а да је претходно шефа пореске службе из исте те службе најурила, иако је успешно пунио државни буџет, што значи да би у неком лошем сценарију и државног ризничара, као и државног порезника бр.1 могла задесити иста срећа. При томе ће политичари и даље обећавати оно што не намеравају ни да испуне, а кривца наћи у нестраначким ликовима, попут ова два.

Како је свима јасно да се ништа преко ноћи неће променити значајно, па чак ни на боље, јер су структурне реформе потпуно стале и они са минималним зарадама, али и они са нешто већим и даље ће живети све лошије, јер ће однос између зараде и онога што задржи све минималнија потрошачка корпу и даље се погоршавати, до неиздрживости. При томе ће се демагозима из политике придруживати и поједини синдикалци, попут оних из АСНС, чија је шефица мало синдикалка, а више политичарка, пошто јој је радно место и у Народној Скупштини, причати о минималном минималцу, упоређивати га са оним у неким срећнијим земљама у свету и окружењу, као да се од тога нешто може променити или попут још бруталнијег примера – лидера синдиката „Слога“ који је само пре неколико месеци рушио претходну власт у коалицији са СПС-ом и око СПС-а, а сада се нашао на листи, да не поверујете, са онима које је тада рушио, са ДС-ом и који тражи минималац од чак 230 динара по радном часу, чиме би, кад би се наравно то десило, Србија убрзано стигла до онога што је потписник ових редова и упозоравао – „кубанског модела плата“ – сви би имали минималац, без обзира на стручну спрему, сложеност посла, резултате рада и сл.

Било како било, свима је јасно да је и ово само обећање и да ће и даље и минимална зарада и просечна зарада бити недовољне за било какав пристојан живот, а у неким случајевима и за преживљавање. Подсећамо да су некад у братским нам републикама минималне зараде чак веће него наша просечна зарада – у Словенији минималац је 500 евра, али је тамо и просечна зарада готово 1000 евра. У Хрватској минимална зарада је у висини 39% просечне плате остварене у претходној години или око 375 евра, у Црној Гори је она предмет договора Владе и синдиката и на нивоу је од око 30% просечне зараде у држави, у Македонији је она први пут недавно уведена и износи око 131 евра, а видели смо да је питање минималне зараде било питање око кога је постигнут компромис и у Немачкој и око кога је након договора и састављена нова владајућа коалиција. О свему овоме писали смо раније, а заинтересовани могу преузети та саопштења са нашег сајта.

У сваком случају, наредних дана Влада Републике Србије ће се изјаснити о минималцу, јер она поштује законску обавезу да доноси Одлуке, како је то законом прописано, али не и да те одлуке буду у складу са критеријумима из истог закона. Да ли ће у свему томе нешто помоћи чињеница да је премијер уједно и председник републичког СЕС-а, нисмо баш сигурни, иако су њему и његовим партијским друговима пуна уста радничких, сељачких и пензионерских права и бусања у своја левицарска социјал-демократска прса.

Минимална зарада				
Месец	Износ минималне зараде по радном часу	Број могућих радних часова	Нето износ	Бруто износ (кол. 4 – 1.124,2/0,701)
1	2	3	4	5
Јануар	115,00 динара („Службени гласник РС“, број 31/2013)	184	21.160,00	28.581,74
Фебруар		160	18.400,00	24.644,51
Март		168	19.320,00	25.956,92
Април		176	20.240,00	27.269,33
Мај		184	21.160,00	28.581,74
Јун		160	18.400,00	24.644,51
Јул		184	21.160,00	28.581,74
Август		176	20.240,00	27.269,33
Септембар		168	19.320,00	25.956,92
Октобар		184	21.160,00	28.581,74
Новембар		168	19.320,00	25.956,92
Децембар		176	20.240,00	27.269,33

Напомена: Сходно ставу 2. члана 111. Закона о раду, без обзира на који претходни месец се исплата минималне зараде односи, обрачун и исплата се врши у висини минималне зараде важеће на дан исплате. Дакле, почев од марта до децембра 2013. године, при обрачуну и исплати минималне зараде користи се износ минималне нето зараде по радном часу од 115,00 динара, без обзира за који претходни месец се исплаћује ова зарада.

USLOVI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PENZIJU U 2014. GODINI

Pre svega, možda i najinteresantnija za buduće penzionere, koji planiraju da zahtev za starosnu penziju podnesu u 2014. godini, je izmena predviđena 2. tačkom 19. člana Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Sl. Glasnik RS“, br. 34/03, 64/04, 84/04-dr. Zakon, 85/05, 101/05-dr.zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13 i 108/13, u daljem tekstu: Zakon). Član 19. navedenog Zakona predviđa da osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navršši 40 (muškarac), odnosno 38 (žena) staža osiguranja i najmanje 58 godina života. Promena se odnosi na to da se osiguraniku ženi postupno povećava potreban staž osiguranja sa 35 na 38 godina, počev od 01. januara 2013. godine, kao i da se osiguraniku ženi i osiguraniku muškarcu, povećavaju postupno potrebne navršene godine života sa 53 na 58. To znači da je utvrđeno podizanje uslova u pogledu potrebnih godina staža osiguranja za osiguranike žene, počev od 01.01.2013. godine, na godišnjem nivou za 4 meseca staža osiguranja, odnosno sve do 2021. godine, kada se predviđa potpuna promena uslova od 38 godina staža osiguranja.

Što se tiče podizanja uslova u pogledu starosne granice, odnosno potrebnih godina života, propisana starosna granica se povećava za osiguranike muškarce na godišnjem nivou za 4 meseca, počev od 01. januara 2011. godine do 2019. godine, a počev od 2020. godine za šest meseci na godišnjem nivou, zaključno sa 2022. godinom. Kada se govori o osiguranicima ženama, odnosno podizanja uslova u pogledu starosne granice, tj. potrebnih godina života, propisana minimalna starosna granica se povećava na godišnjem nivou za 4 meseca, počev od 01. januara 2013. godine, odnosno sve do 2015. godine, a počev od 2016. godine za šest meseci godišnje zaključno sa 2022. godinom.

Tako, da u 2014. godini osiguranici koji odluče da raskinu radni odnos i ostvare pravo na starosnu penziju treba da imaju u vidu da muškarac stiče pravo na starosnu penziju kada navršši 40 godina staža osiguranja i najmanje 54 godine i četiri meseca života, a osiguranik žena kada navršši 35 godina i 8 meseci staža osiguranja i najmanje 53 godine i 8 meseci života.

Promene kod uslova za sticanje prava na starosnu penziju kod osiguranika kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, i snižavanje opšte starosne granice, odnose se na povećanje potrebnih godina provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem za po jednu godinu, zavisno od stepena beneficiranog staža. Pored toga, izmenama je utvrđeno da se starosna granica po osnovu rada na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, može snižavati najviše do 55 godina života (ranije je bilo do 53 godine života). Međutim, kako je članom 70. Zakona o izmenama i dopunama Zakona iz 2010. godine („Sl. glasnik RS“, br. 101/10) utvrđeno da će ovo podizanje minimalne starosne granice za dve godine biti postupno, počev od 01. januara 2011. godine, zaključno sa 2015. godinom, prelaznom odredbom je utvrđeno da se starosna granica u 2014. godini može snižavati najviše do 54 godine i četiri meseca života.

Ovo uvećanje ne odnosi se jedino na osiguranike sa maksimalnim uvećanjem staža (12/18), kod kojih se i dalje zadržava minimalna starosna granica od 50 godina života.

O izmenama Zakona koje se odnose na postupno podizanje starosne granice u 2014. godini treba voditi računa i kada se govori o izmenama u pogledu priznavanja prava na porodičnu penziju za udovu i udovca. Tako u 2014. godini pravo na porodičnu penziju može da ostvari udova koja je do smrti bračnog druga navršila 51 godinu i šest meseci života. Udova koja do smrti bračnog druga nije navršila 51 godinu i šest meseci života, ali je navršila 45 godina života, stiče pravo na porodičnu penziju kada navršši 51 godinu i šest meseci života.

Udova koja u toku trajanja prava na porodičnu penziju koje je stekla do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga postala potpuno nesposobna za rad, ili je posle smrti bračnog druga ostalo jedno ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udova obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci, ili je u toku trajanja tog prava postala potpuno nesposobna za rad, zadržava trajno pravo na porodičnu penziju kada navršši 51 godinu i šest meseci života u toku trajanja tog prava. Udova kojoj pravo na penziju prestane pre navršenih 51 godine i šest meseci života, ali posle navršenih 45 godina života može ponovo ostvariti pravo na porodičnu penziju kada navršši 51 godinu i šest meseci života.

Što se tiče ostvarivanja prava na porodičnu penziju za udovca u 2014. godini, takođe je predviđeno podizanje starosne granice u skladu sa Zakonom. Član 30. Zakona propisuje da udovac stiče pravo na porodičnu penziju ako je do smrti bračnog druga navršio 58 godina života; ili ako je do smrti bračnog druga postao potpuno nesposoban za rad; ili ako je posle smrti bračnog druga ostalo jedno ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju, a udovac obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci, s tim da, ukoliko u toku trajanja prava na penziju po ovom osnovu postane potpuno nesposoban za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost. Ovi uslovi su alternativni, što znači da je za sticanje prava na porodičnu penziju dovoljno da udovac ispunjava bilo koji od navedena tri uslova. U slučajevima kada udovac mlađi do 58 godina, u toku trajanja prava na porodičnu penziju ostvarenu po osnovu vršenja roditeljske dužnosti prema deci koja imaju pravo na porodičnu penziju, ili po osnovu potpune i trajne nesposobnosti za rad, navršši 58 godina života, pravo na porodičnu penziju zadržava trajno. Takođe, bitno je

naglasiti da u odredba u navedenom obliku stupa na snagu tek od 01.01.2017. godine.

Do tog datuma, starosna granica za ostvarivanje prava na porodičnu penziju za udovca podići će se postupno, za 6 meseci na godišnjem nivou, počev od 2011. do 2016. godine, tako da će za udovca iznositi 58 godina, umesto 55 godina života, kako je to bilo predviđeno ranijim zakonskim rešenjima. U 2014. godini, pravo na porodičnu penziju udovac stiče kada navršši 56 godina i šest meseci života, odnosno trajno zadržava pravo stečeno pod određenim zakonom propisanim uslovima kada navršši 56 godina i šest meseci života.

Takođe, promene se odnose i na osiguranike iz člana 42. Zakona (policijski službenici – uniformisana ovlašćena službena lica i policijski službenici koji rade na posebno složenim, specifičnim, odnosno operativnim poslovima; zaposleni u Ministarstvu spoljnih poslova koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem; pripadnici Bezbednosno-informativne agencije, pripadnici Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije; zaposleni u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem; ovlašćena službena lica Poreske policije u smislu propisa o poreskoj administraciji i profesionalna, vojna lica prema propisima o Vojski Srbije), koji pravo na starosnu penziju ostvaruju pod posebnim uslovima shodno članu 43, i to tako što u 2014. godini osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navršši najmanje 53 godine i 8 meseci života i 21 godinu i četiri meseca staža osiguranja, od čega najmanje 11 godina i četiri meseca efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem. Što se tiče ostalih policijskih službenika koji rade na radnim mestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, od 01.01.2014. godine oni ostvaruju pravo na starosnu penziju kada navršše 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i 56 godina i 4 meseca života. U ovu grupu spadaju policijski službenici koji nisu uniformisana službena lica i policijski službenici koji ne rade na posebno složenim i operativnim poslovima.

Izuzetak se odnosi na profesionalno vojno lice, odnosno na podoficire i oficire do čina pukovnika i na oficire do čina pukovnika sa navršenih 40 godina penzijskog staža. Izuzetno, profesionalno vojno lice stiče pravo na penziju i to podoficir i oficir do čina pukovnika kada navršši 40 godina penzijskog staža i najmanje 53 godine života, a oficir do čina pukovnika kada navršši 40 godina penzijskog staža i najmanje 54 godine života. Ostala profesionalna vojna lica ostvaruju pravo na penziju pod istim uslovima kao i ostala lica iz člana 42. Zakona.

Izmenama propisa, počev od 2013. godine, pa zaključno sa 2021. godinom, vršiče se postepeno smanjivanje razlike među polovima, kada se govori o tzv. dodatom stažu, odnosno i dalje je zadržan princip obezbeđivanja povoljnijih uslova prilikom obračunavanja penzije osiguranicima ženama, i to tako da se za određivanje starosne penzije osiguranicima ženama, koje imaju manje od 40 godina staža, na navršeni staž osiguranja dodaje 6% počev od 2012. godine. Do tada, postupno se smanjuje ovaj procenat, pa će tako u 2014. godini dodati staž za žene iznositi 13% staža.

ПРОФЕСОРИ ДИСКРИМИНИСАНИ

НСПРВ је више пута упозоравао ресорне ministre, Владу Србије и јавност на штетне последице по буџет, али и на дискриминацију дела запослених у просвети (наставног особља) који, доношењем новог Закона о основама система образовања и васпитања, и против своје воље постају пензионери уколико су испунили услов из члана 144. поменутог Закона који каже да „наставнику, васпитачу или стручном сараднику престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота“.

Наш Синдикат је био против овог амандмана (који је предложила Унија синдиката просветних радника Србије), а сада законске одредбе и указивао је да ће доношењем овако формулисаног члана Закона један број запослених отићи у пензију када наврши један од два услова под лошијим условима од других радника, а како ће на њихова места бити доведени нови извршиоци, то ће додатно оптеретити буџет. У посебно тешкој ситуацији су запослени из школа на територији Аутономне Покрајине Војводине који су непосредном применом члана 144. „Крвнот“ закона „најурени“ и

мимо своје воље у пензију и којима се отпремнине не исплаћују, већ опет непристојно дуго касне, доводећи у ситуацију оштећене да туже школе, ни криве ни дужне, а само ради тога што државни буџет не трансферише средства покрајинском буџету, а ови школама.

Осим тога, пажљиво претећи припреме за нову реформу пензионског система учили смо да је већ донет консензус да ће за нове пензионере који не буду имали оба услова за пензионисање бити уведени тзв. пенали и да ће на тај начин пензије бившим просветарима бити мање за око 6% годишње или 0,5% месечно за сваки месец за који пре 65-те године оду у пензију. На тај начин апсурди ће бити доведени до савршенства, јер ће у држави у којој има око 1.700.000 пензионера, од којих је ни сваки трећи пензионисан са пуним стажом, просветарски пензионери са пуним стажом и непуним добном границом имати пензије умањене за 6, 12 или 18 одсто само из разлога што су на време завршили факултете, почели на време да раде и успели да накупе пун пензиони стаж, а да им се то десило пре навршене 65-те године живота.

ПЕНЗИЈСКИ СИСТЕМИ У ЕУ И ПЕНЗИЈСКИ СИСТЕМ СРБИЈЕ

И поред постојања развијених мешовитих пензијских система у ЕУ, убрзано старење становништва последњих деценија, довело је до тога да је ЕУ у „ванредном стању“ када је реч о успостављању адекватних и одрживих пензијских система на нивоу Уније. И даље трошкови државних пензија су огромни и једноставно „једу“ бруто друштвене производе већине земаља чланица. Да би постигли циљ одрживог привредног раста на нивоу ЕУ „Европа 2020“, Европска комисија је израдила стратегију за одрживе пензијске системе ЕУ која је објављена у Белој књизи 2012. године. Суштина стратегије јесте да се, поред продужавања радног века, изједначавања мушкараца и жена у погледу година живота за остваривање права на пензију и укидање бенефицираног радног стажа, интензивно унапређује и подстиче штедња у приватним пензијским фондовима, као и да се обезбеди несметани трансфер акумулираних средстава појединца у приватном пензијском фонду једне државе у приватни пензијски фонд друге државе. Практично највећи проблем на нивоу чланица ЕУ јесте што одређене државе не дозвољавају појединцу, када мења радно место

и одлази у другу државу, да пренесе акумулирана средства у нови фонд друге државе.

Наведене мере (у погледу изједначавања година живота мушкараца и жена, као и санкционисање превременог одласка у пензију) се и у Србији увелико најављују. Наш пензијски систем је одавно у проблему преваходно због неповољне старосне структуре становништва, као и великог броја инвалидских пензија које су се у одређеном периоду лако добијале. Јасно је да ретроактивно нико не може одузети стечена права пензионера али је важно знати да једноставним продужавањем радног века садашњих генерација запослених, као и санкционисањем за превремени одласак у пензију, српски пензијски систем неће бити стабиллизован, нити одржив на дуги рок. Неопходно је да се развија штедња на индивидуалним рачунима грађана у добровољним пензијским фондовима и да се практично на дуги рок обезбеди да грађани имају бар два извора прихода у старости: државну и приватну пензију. Нарочито за младе генерације запослених, благовремена штедња у приватним пензијским фондовима биће пресудна за њихову материјалну сигурност и финансијску независност а, сло-

бодно можемо рећи, и за достојанствен живот у трећем добу.

Да би се омасовила штедња у приватним пензијским фондовима, кључ је подизање нивоа свести грађана на свим нивоима и ту је кључна улога државе и синдикалних организација. Први корак јесте да се у колективним уговорима, на иницијативу синдикалних повереника, угради обавеза послодавца да из средстава предузећа, не залазећи у фонд зарада, уплаћују својим запосленим допунске пензијске доприносе. Држава је за овај вид бенефита обезбедила значајне пореске и друге олакшице послодавцима али, као и свуда у свету, представници запослених су ти који покрећу иницијативу за добијање овог бенефита. Паралелно са уплатама послодавца допунских и пензијских доприноса за запослене, неопходно је да сваки запослени у складу са својим могућностима, издваја за своју приватну пензију. Подсетимо да је, за личне уплате за приватну пензију, држава обезбедила посебне пореске олакшице за запослене.

Како што и народна пословица каже „оно што можеш да урадиш данас не остављај за сутра“, тако и сваки појединац би требало да данас издваја мало по мало за своју будућност!

ПЕНЗИЈОМ ПО ЖЕНАМА

Пише: Љубица Зелит*

Женама у Србији поново се лоше пише. Мастило на условима под којима ће жене у овој години моћи да иду у пензију још се није ни осушило, а већ се „шушка“ да се „кроје“ нови, још тежи услови. Кажу да ће од наредне, 2015. године, жене моћи да иду у пензију у доби од 63 године, а не као до сада у 60 години. Овај предлог, неважнично, највероватније ће бити усвојен већ током прве половине ове године како би могао да почне да се примењује већ од јануара наредне календарске године. Познато је такође да се женама још од јануара 2013. године радни стаж продужава за четири месеца по години након навршених 35 година радног стажа, а мушкарцима су услови за одлазак у пензију до даљњег у „стању мировања“.

Ово, међутим, неће бити једина новина у наставку реформисања ПИО система. У „пакету“ су предвиђене и мере награђивања, али и кажњавања будућих пензионера. Сви они који у пензију оду само с једним условом плаћаће пенале, па ће им пензије бити мање шест одсто у свакој години, а они који испуне оба услова, и године старости и навршени стаж, биће стимулирани тако што ће им свака година рада дуже доносити повишицу од седам процена.

Држава опет „ударила“ по женама, а жене у Србији су највише платиле цех транзиције и приватизације. Прве су остале без посла, теже долазиле до радног места, а посебно је била (и сада је) угрожена категорија жена старијих од 40 година, које „никоме не требају“. Жене у Србији су и даље слабије плаћене од мушкараца, углавном су сезонска радна снага,

прихватају да раде најтеже и најгрубље послове, мада су у принципу и вредније и поузданије, организованије и одговорније од мушкараца у економско-партнерским односима. Мало која жена је на руководећој позицији у фирми, у односу на мушкарке су у занемарљиво малом проценту власнице непокретности или предузетнице, чешће су на радном месту изложене мобингу, а није редак случај да их послодавци уцењују и рађањем ако желе да задрже радно место. Жене на селу су у посебно тешком економском положају, а генерално гледано, бар тако кажу истраживања, трпе породично насиље и по десет година јер нису економски независне од својих партнера и зато што је Србија и у 21. веку остала једна патријархална средина са феминизацијом сиромаштва.

Све ово и још много тога рефлектовало се негде и на здравље жена у Србији, па су међу првима у Европи по броју оболелих од рака грлића материце, дојки... Е, на тој и таквој жени држава је нашла да штеди и примењује европске стандарде. Европљани су своје услове кројили према стандарду својих Европљанки. Док су у последњих двадесетак година жене у Србији грцале, Европљанке су се сигурно бавиле много лепшим и лагоднијим стварима. Зато Европа не би смела да буде изговор и алиби Србији за овакве строге услове одласка жена у пензију. Бар док не почнемо да лично на ту Европу и по стандарду, и по уређености државе и по, генерално гледано, односу друштва према женском роду. Као да наше жене нису биле довољно кажњене, него треба и пензијама по њима.

*в. г. главној и одговорној уредници „Самборских новина“

OMALOVAŽAVANJE RADA PROSVETNIH RADNIKA

Piše: *Spomenka Marković**

Ministar prosvete predlaže da se za nastavu u prirodi profesorima isplate dnevnice koje propisuje država. Te dnevnicke pokriva osam sati rada – tj. jedan radni dan. Nakon toga, zaposleni je slobodan da ode da prošetati, odmori se, spava normalno celu noć i sutra odmoran ode na posao.

Ne znam ko će onda da brine o deci na rekreativnoj nastavi preostalih 16 sati, jer do sada smo mi bili zaduženi 24 sata da brinemo o njima. Za tih osam sati mi radimo bez pauze okvimo 160 sati (od kada uđu u autobus, do momenta kad ih vratimo roditeljima).

Kada roditelji na savetu roditelja donesu odluku o visini dnevnica, oni obično znaju koliko je naporno brinuti o dvadesetoro dece, i žele da se taj rad plati. Ako ministar to promeni, mi jednostavno nećemo ići na rekreativnu nastavu. Ako ministar ne veruje, savetujem mu da povede 20 učenika mlađih razreda negde na jedan dan (da odgovori na stotinu pitanja, da ih utišava da bi čuli ono što im pričamo, da doziva i sakuplja učenike, da ih prebrojava na svaka pola sata...). Čak i bez obaveze da ih uveče

sprema za spavanje, kupa, kontrolise da li su se presvukli, oprali zube, kako su ostavili prljav veš, kako su se pokrili, da ih teši kad plaču za mamom...

Ne treba naglašavati da nastava u prirodi nije obavezna, i da roditelji odlučuju o tome da li će poslati dete zato što znaju da im je to iskustvo lepo i korisno.

Ne znam ni jednog prosvetnog radnika koji se obogatio zato što je dobio oko 50.000 dinara dnevnicke (na naše plate od oko 50.000). To je u nekim firmama regres i topli obrok (koji godinama ne dobijamo).

Kada pogledaju cenu rekreativne nastave za sedam dana, roditelji obično ne znaju da je u nju uključena i naknada za smeštaj i dnevnicke lekara koji prati grupu, animatora koji pomaže nastavnicima, gratis za učenike slabije platežne moći i zarada agencije. Zato je ona uvek viša od redovne cene za individualne goste.

Ne pamtim kad je objavljeno nešto lepo i pohvalno o školstvu, a pozitivnih primera ima mnogo.

*Profesor razredne nastave

EVROPSKI STANDARDI I NA UNIVERZITETU

Piše: *Njegoslav Vukotić**

Ovih dana studenti pripremaju masovne demonstracije ako im se ne odobri šest ispitnih rokova, kao i da sa 48 bodova mogu da se upišu o državnom trošku. Vlada je to već prihvatila, ali se ne

primenjuje, jer treba izmeniti zakon. Koliko je bodova potrebo za upis na fakultet u zemljama Evropske unije, nigde se ne spominje, iako se uz veliku glasnost, uvode evropski standardi. Da li tamo student gubi pravo studiranja ako tri puta padne na jednom ispitu, itd. – to su nepoželjne teme.

Postizanje evropskih standarda studiranja moguće je izvesti samo kada se smanji broj studenata, tj. kada se mladim ljudima omogući alternativa ako im ne ide učenje, da mogu da se zaposle i žive od svoga rada.

*Pančevo

MNOGO POSLA ZA MINISTRA PROSVETE

Piše: *Mr Kikica Kecić**

Na moj tekst o neopravdanom reagovanju izdavača, reagovao je gospodin Jožef Dekanj, čak i pomalo uvredljivo „Neopravdani napad na izdavače“. Drago mi je da se razvija polemika, ali gospodin Dekanj očigledno nije shvatio suštinu moje poruke. Nisam branio ulične preprodavce udžbenika. Naravno da i oni treba da plate neku taksu, kao i preprodavci koji na pijaci prodaju robu kupljenu na kvantaškoj pijaci. Ali, to je problem države, regulative. Napao sam argumentaciju izdavača. Ponavljam, svi troškovi izdavača su plaćeni kroz cenu udžbenika i nemaju nikakvo dodatno pravo nakon što su prodali svoju robu! Po zakonu! Posta-viću gospodinu Dekanju pitanje na koje ne tražim odgovor. Moja ćerka je učenik četvrtog razreda gimnazije. Od prvog razreda osnovne škole morao sam da joj kupujem nove udžbenike. Nekad i duplo, jer je u konkretnoj školi nisu „važili“ od jednog izdavača, nego od drugog. Zašto država ne bi ponovo uvela red u ovoj oblasti? Da se pre početka školske godine zna po kojim udžbenicima se radi, i da se roditelji ne izluđuju u jurinjavi za udžbenicima nakon početka školske godine, zašto u jednoj školi važi jedan udžbenik, a u susjednoj drugi?

Poštovani gospodine Dekanj, da li želite da kažem da je i ovdje u pitanju korupcija? Dakle, opet ponavljam, izdavači ne trpe gubitke, jer su u cenu uraču-

nati svi troškovi. I naravno da im odgovara da se svake godine izdaju novi „renovirani“ udžbenici. A to što ih je previše, kao krokodila u isušenoj bari, druga je priča. Nekad se znalo šta je to „Zavod za izdavanje udžbenika“.

Primer nekoliko udžbenika iz oblasti elektrotehnike i mašinstva koji se, ako je to tačno, koriste nekoliko godina je upravo ono za šta se zalažem. Kao primer navešću udžbenike iz fizike koje sam imao tokom celog školovanja, a čiji je autor pokojni akademik Dragiša Ivanović. Udžbenici za sva vremena. Imao sam čast da kasnije na fakultetu kod njega polažem predmet Kvantna mehanika. I, naravno, nije mi tražio honorar za njegove polovne udžbenike koje sam koristio. A na fakultetu smo se za literaturu snalazili na razne načine. Skripta, fotokopije (mislite li da je to bilo jeftinije?), pa i papreno skupe strane stručne knjige. I niko od autora se nije bunio.

A šta da kažemo o pojedinim profesorima kod kojih ne možete da položiti ispit ako niste kupili njihov udžbenik. Ili o pojedinim privatnim univerzitetima za koje vam preporučuju da kada pored njih prolazite autom držite zatvorene prozore, da vam ne bi slučajno uletela neka diploma. Mnogo posla za novog ministra prosvete.

*Beograd

GDE SU TU RODITELJI?

Piše: *Ksenija Jovanović**

Užasnuta sve češćim divljanjem maloletnika i „prozivanjem“ od strane štampe, policije i škole (naravno i oni moraju da budu uključeni), pitam se gde su tu roditelji? Još od rimskog prava za

ponašanje maloletnika odgovarali su roditelji i staratelji, a sada se (zbog zaštite njihovih prava) označavaju samo inicijalima, bez naznake da je to sin ili ćerka tog i tog. Novinari „na sva usta“ pišu koje je krivično delo učinio sin Zorana Slavnića, Vuka Bojovića ili Bate Živojinovića, a to su pu-

noletni ljudi koji sami odgovaraju za svoja dela, pa je nepotrebno pominjati im očeve, za razliku od obaveze da se znaju roditelji koji su dužni da se staraju o svojoj maloletnoj deci i da odgovaraju za njihove postupke.

*Novi Karlovci

NISMO ZLOUPOTREBILI PUPINOVU AUTOBIOGRAFIJU

Piše: *Stefan Đordevski Pupin**

U svojoj autobiografiji „From immigrant to inventor“, Mihailo Pupin na strani 11, u nekoliko rečenica govori ko je Sveti Sava, čiji je sin i da je u Srbiji dan Svetog Save školska slava. Zato ne stoji da je Fondacija „Mladen Selak“, izdajući Pupinovu autobiografiju, napravila grešku, kako tvrdi Biljana Pupin Koščal u svom dopisu „Zloupotreba Pupinove autobiografije“, objavljenom 11. septembra u ovoj rubrici. Inače, greške su moguće, ali se mogu i ispraviti. Autorka napada Fondaciju „Mladen Selak“ da zloupotrebljava Pupinovu au-

tobiografiju za ličnu afirmaciju. To takođe nije tačno. Fondacija deli besplatno knjigu svim školama. Fondacija svake godine u Ildvoru organizuje Oktobarske susrete mladih pronalazača. Fondacija se godinama donkihotski borila sa vretanjačama da bi podigla spomenik Pupinu. I na kraju je realizacija da Beograd dobije Pupinov spomenik pored Teslinog.

Fondacija je pokrenula i akciju da budući most na Dunavu kod Borče, koji će približiti Pupinov Ildvor Beogradu, novi ime „Pupinov most“.

*Član Upravnog odbora Fondacije „Mladen Selak“, Beograd

ПРОДУЖЕН РОК ЗА ЗАВРШЕТАК СТУДИЈА

Места на мастер и докторским студијама на Београдском универзитету су непопуњена иако је уписано више од планираних 14.500 академика. Студенти који раде по новом програму моћи ће да студирају годину дана дуже, захваљујући измени статута Универзитета у Београду. Крајњи рок за пријаву докторских дисертација за оне који студирају по старом систему је 30. септембар 2015. године. „Ту видимо да и држава и универзитет иде у правом смеру и надамо се да ће и студентима који су на основним студијама у догледном периоду министар и ресорно министарство продужити рок за завршетак студија“, каже председник Студентског парламента Универзитета у Београду Андријан Лемут.

Рок вечитим студентима да заврше студије је 30. септембар. Студенти траже да се он продужи и очекују састанак са министром Јовановићем, а факултети и универзитети допис Министарства. Професори сматрају да је боље прећи на нови програм. „Мислим да сваком ко је провео део времена у високом образовању треба дати шансу да заокружи своје функционисање и добије неку врсту сертификата којим ће обезбедити своје радно место“, каже ректор Универзитета у Новом Саду Мирослав Весковић. Проректор Универзитета у Београду Миодраг Поповић каже да боље прођу они који на време пређу на нови систем. Да би се студентски захтеви испунили, потребна је измена закона.

“МАЛА МАТУРА” 3 ДАНА

Завршни испит из српског, математике и комбиновани тест највероватније ће имати по 20 питања. Начин бодовања зависиће од тога какви ће бити задаци, али то не треба да брине ученике и њихове родитеље јер ће комбиновани тест носити највише осам поена, а тестови из српског и математике по 16. Комбинованим тестом провераваће се знања из пет предмета (биологије, историје, географије, физике и хемије), али још није одлучено каква ће бити расподела задатака. Засад је најизгледнија опција да комбиновани тест личи на прошлогодишњи пробни, у коме је било пет задатака из биологије, три из хемије, а по четири из историје, географије и физике. Ипак, ова комбинаторика може лако да се промени, ако Министарство просвете буде имало другачије захтеве. Помоћник министра просвете за основно образовање Љубиша Антонијевић није могао да потврди информацију о броју питања на тестовима, али је казао да ће ученици осмог разреда завршни испит полагасти три дана. У наредних 10 до 15 дана биће објављен правилник и упутство о спровођењу завршног испита, у коме ће бити прецизирани сви детаљи, укључујући и датум одржавања мале матуре, рекао је Антонијевић. Он је казао да ће завршни испит бити одржан средином јуна, као и претходних година. Подсетимо, ђаци се у средње школе уписују на основу успеха из основне школе, који носи највише 60 поена и резултата на завршном испиту, на којем се може освојити максимум 40 бодова. Додатне поене доносе успеси са међународних и републичких такмичења у осмом разреду у организацији Министарства просвете.

СТРАТЕГИЈА ОБРАЗОВАЊА НА STAND-BY

Иако је прва верзија акционих планова за реализацију Стратегије образовања Србије урађена пре више од годину дана, тај документ би по најновијим предвиђањима требало да буде усвојен у Министарство просвете и на савету пројекта крајем јануара и потом упућен влади на изјашњавање. Међутим, конкретне промене у образовном систему неће бити скоро видљиве, јер у просветном буџету нису планирана средства за реализацију онога што је написано у Стратегији. Професор Иван Ивић, један од аутора Стратегије, каже да се у наредном периоду може мењати само законодавни оквир, односно услађавање закона и подзаконских аката са оним што тај документ предвиђа, јер то не захтева финансијска средства. Прве верзије акционих планова не разликују се много од коначних, али је због кашњења пропуштена прилика да се студијски програми на високошколским установама услагле са Стратегијом, пошто је

у међувремену почео други круг акредитације. Ипак, постоји договор са Комисијом за акредитацију да се уважи захтев из Стратегије да почну да функционишу петогодишње интегрисане студије за образовање наставника.

“То значи да ће све високошколске установе које понуде ове студијске програме моћи да их пријаве за акредитацију у другом циклусу. Наравно, неће сви наставнички факултети имати капацитета да израде квалитетне програме, јер је идеја да студенти током три године уче знања из свог предмета, а две године све оно што чини професију наставника. Тако убудуће нећемо имати математичара који предаје тај предмет већ плански формираног професора математике. Хемијски факултет има одличан наставнички смер који до сада није могао да буде акредитован”, објашњава Иван Ивић. Он наводи да међу акционим плановима постоје веома важне мере усмерене ка јачању васпитне улоге школе и да је за отварање ове теме заинтересован

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, који је у свом буџету предвидео средства за ту намену. Ивић каже да су акциони планови рађени за четворогодишњи период од 2013. до 2016, што значи да ће њихова реализација у старту каснити годину и по дана.

Он указује и да ванредни парламентарни избори могу да изазову ново одлагање. “Стратегија образовања Србије је прављена са намером да буде реална и остварива, али све што се у међувремену дешавало показује да је највећи проблем у неефикасној државној управи. Ми смо у акционим плановима предвидели могућа ограничења у реализацији акција, а то је у највећем броју случајева управо трома и неефикасна државна администрација” - наводи Ивић. У прилог овој тврдњи Ивић износи податак да је универзално, бесплатно основно образовање прописано Уставом и законом из 1958. године, а да држава ту обавезу још није испунила, јер је по последњем попису око 14 одсто грађана Србије без основне школе. “Како ће се увести обавезно средње образовање које Стратегија предвиђа, када држава све ове године није успела да осигура поменути уставну и законску обавезу”, пита проф. Ивић.

БРЧКО: ЗАТВОРЕН УНИВЕРЗИТЕТ

Вест да је Европски универзитет у Брчком трајно затворен, између осталог и јер је један професор предавао 70, а други 56 предмета, узнемирила је и многе студенте у Србији. Јер ова „еминентна“ високообразовна установа има своје испоставе у чак шест градова у Србији и многи млади власници су брчанских индекса. Фармација, право, новинарство, менаџмент, архитектура, саобраћај, геодезија и још десетак студијских програма - све може да се упише у Београду, Суботици, Новом Саду, Нишу, Сомбору или Панчеву. Дипломе са универзитета из Брчког тешко се нострификују.

Упућени кажу да је све - од испита до дипломе - могло да се заврши и без преласка границе. Самим тим што су професори, на папир, по шест-седам пута премашивали дозвољену норму, јасно је да се та настава није ни одвијала у пуном обиму. Било је тамо и предавача из Србије. Покушавали су да успоставе сарадњу са једним од угледних факултета Универзитета у Београду.

Колико тачно има оваквих диплома у Србији, нико не зна. Посебно је тешко утврдити број диплома стечених у Републици Српској, јер за њих није потребна нострификација. Просветна инспекција одлењена и контролу фалсификованих диплома. Према речима Велимира Ђушића, начелника Републичке просветне инспекције, до наредне школске године сва нелегална одељења биће затворена.

КОНТРОЛА ПРОПУСТА НА ЗАВРШНОМ ИСПИТУ

(Наставак текста са стр. 1)

Да ли је било пропуста у оцењивању на последњем завршном испиту, утврдиће контрола коју ће током фебруара спровести Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. Директор тог завода Драган Банићевић каже да ће контрола квалитета оцењивања бити спроведена не само у школама у којима резултати на завршном испиту одскачу од републичког просека већ и у онима које нису „сумњиве“.

Свака школа је обавезна да чува испитни материјал годину дана. Када, од кога и на који начин ћемо тражити тестове на додатну анализу, нико не зна. “Провераваћемо да ли су бодови добро сабрани, да ли је било интервенција у смислу додавања поена, као и низ других детаља. Контрола квалитета оцењивања неће донети ништа ново у ширем смислу, већ нам послужити приликом формулисања упутства за спровођење завршног испита, да бисмо предупредили евентуалне злоупотребе”, објашњава Банићевић.

Јавност није обавештена о резултатима ванредног инспекцијског надзора у 25 основних школа, у којима су на последњем завршном испиту уочене неправилности, од преписивања, уписивања одговора обичном оловком или преправљања одговора. Помоћник министра просвете Љубиша Антонијевић каже да ће „држава ове године послати много јаснију поруку да неће толерисати било какво поступање супротно закону“.

PLATE "PRESKOČILE" 50.000 DINARA

Prosek (očekivano) uvećale 13. plate i bonusi

Prosečna zarada isplaćena u decembru 2013. godine u Republici Srbiji iznosi 70.071 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u novembru 2013. godine, nominalno je veća za 15,1% i realno je veća za 14,9%.

Prosečna neto zarada u decembru 2013. u Srbiji iznosila je 50.820 dinara, a realno 15 posto u odnosu na prethodni mesec, saopštio je Republički zavod za statistiku. Preračunato u omiljenu valutu, prosečna zarada u poslednjem mesecu prošle godine bila je gotovo 450 evra. Skok decembarske plate nije nikoga

Period decembar 2013/decembar 2012.

Prosečna zarada isplaćena u decembru 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2012. godine, nominalno je veća za 7,5%, a realno je veća za 5,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u decembru 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2012. godine, nominalno je veća za 8,3%, a realno je veća za 6,0%.

što je nominalno 15,2 posto više, a realno 15 posto u odnosu na prethodni mesec, saopštio je Republički zavod za statistiku. Preračunato u omiljenu valutu, prosečna zarada u poslednjem mesecu prošle godine bila je gotovo 450 evra. Skok decembarske plate nije nikoga

Period januar–decembar 2013./januar–decembar 2012.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–decembar 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–decembar 2012. godine, nominalno je veća za 5,7%, a realno je manja za 1,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–decembar 2013. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–decembar 2012. godine, nominalno je veća za 6,2%, a realno je manja za 1,5%.

ma u beogradskoj opštini Surčin – 86.870 dinara, a najniže zaposlenima u Ljigu – 24.397 dinara, pokazali su podaci Republičkog zavoda za statistiku. U vrhu po visini plata u decembru, posle Surčina, slede beogradske opštine Stari grad sa 75.834 dinara i Vračar – 70.298, zatim Vršac – 70.250 i Kosjerić – 69.976 dinara. Među opštinama s najnižim platama su, osim Ljiga, i Priboj s 24.683 dinara, Niška Banja – 25.341, Malo Crnice – 25.553 i Golubac – 25.561 dinar. Posmatrano po delatnostima, najveće prosečne neto zarade imali su zaposleni u uslužnim delatnostima u rudarstvu sa 163.908 dinara, a najmanje zaposleni u vodnom saobraćaju s 18.140 dinara.

(PRE)SKUPA DRŽAVA: DRŽAVA NAS GODIŠNJE "OGLOBI" ZA 3.650 €

Prosečan poreski obveznik u Srbiji mesečno za namete koje plaća državi izdvoji više od 35.000 dinara, pokazala je računica našeg lista. Iako na prvi pogled ta cifra deluje ogromno – pogotovo ako znamo da je prosečna neto plata u zemlji tek nešto veća od 40.000 dinara, upravo toliko mesečno izdvajamo plaćajući osnovne poreze i doprinose na rad, imovinu i dodatnu vrednost. Na godišnjem nivou, po toj računici, prosečan poreski obveznik državu Srbiju finansira sa 420.000 dinara, odnosno oko 3.650 evra.

Naša računica sigurno nije i ne može biti savršeno precizna, ali svakako pokazuje trendove. Za prosečnog poreskog obveznika uzeli smo odraslog građanina Srbije koji živi u tročlanj porodici, zaposlen je i ima prosečnu platu, troši prosečnu potrošačku korpu i stanuje u stanu od 50 kvadratnih metara u porodičnom vlasništvu.

Ubedljivo najveći deo od navedene cifre država zahvati od nas preko poreza i doprinosa na zarade. Prosečna neto zarada zaposlenih je u novembru prošle godine, po podacima Republičkog zavoda za statistiku, iznosila 44.120 dinara. Iznos prosečne bruto

plate – koja obuhvata i porez na zaradu te doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno i osiguranje od nezaposlenosti – je 60.893 dinara. Ali, to nije sve: država zaračunava i takozvanu bruto 2 zaradu, odnosno poreze i doprinose koje na platu zaposlenog uzima od poslodavca, a ona u slučaju prosečnog zaposlenog u Srbiji iznosi 72.354 dinara. Kada se sve svede, država od cifre koje poslodavac nameni zaradi zaposlenog za sebe uzme 28.234 dinara. Toj računici mogla bi se staviti zamerka da se odnosi i na ono što poslodavac plaća državi, van onoga što je formalno bruto plata zaposlenog. Međutim, reč je tek o računovodstvenoj razlici, a zapravo nije bitno koliki je deo poreskog opterećenja „na teret“ poslodavca ili radnika: u suštini, „bruto 2“ zarada je ona cifra koju preduzeće izdvoji mesečno za radnika, odnosno koliko plaća rad svog zaposlenog. U mnogim zemljama, pre svih onim s izraženijom kapitalističkom privredom, zarada se upravo tako i isplaćuje, a onda zaposleni sam od te ukupne cifre plaća poreze i doprinose. U svakom slučaju, ukoliko bi se prihvatila ta formalna zamerka i računala samo „bruto 1“ plata, prosečan građanin Srbije bi namete državi plaćao oko 12.000

mesečno manje od gore navedene cifre, odnosno oko 23.000 dinara.

Sledi porez na dodatnu vrednost, čiji je iznos 20 procenata na ogromnu većinu proizvoda. Prosečna potrošačka korpa za tročlanu porodicu, po podacima Ministarstva trgovine, vredela je 65.176 dinara. Tu cifru bi trebalo prepoloviti, pošto smo za potrebu ove naše računice pretpostavili da u tročlanom domaćinstvu postoji još jedna osoba (supružnik, na primer) koja deli troškove potrošačke korpe. Kada se od dobijene cifre oduzme 20 odsto, koliko odvojimo za državu kupujući robu iz potrošačke korpe, dobije se iznos od 6.518 dinara, koliko prosečan građanin mesečno plati PDV. Na godišnjem nivou to iznosi 78.211 dinara.

Naposletku, tu je i porez na imovinu. Uzmimo da jedna ovakva porodica živi u sopstvenom stanu od 50 kvadrata: porez na takvu nekretninu u Novom Sadu je oko 6.500 dinara godišnje. Tu cifru, opet zbog bračnog druga, treba prepoloviti, te se dobija iznos od 271 dinara mesečno. Kada se sve sabere, stigne se do cifre od 35.023 dinara koje naš prosečni poreski obveznik izdvoji mesečno za finansiranje države.

NISKA INFLACIJA POSLEDICA PADA POTROŠNJE

Inflacija najniža u poslednjih četrdeset godina

U Srbiji je u 2013. godini inflacija iznosila 2,2 odsto, što je najniža stopa u poslednjih četrdeset godina. Iako su monetarne vlasti zadovoljne zbog toga, građani tvrde da se to ne ogleda u poboljšanju standarda, već obrnuto, da je niska inflacija posledica pada kupovne moći stanovništva. Sa tim su saglasni i ekonomski analitičari, ali ističu da su na zaustavljanje rasta cena uticali i drugi faktori.

Najniža stopa inflacije u poslednjih nekoliko decenija u Srbiji od 2,2 odsto, posledica je više faktora, od kojih je najveći uticaj imala mala kupovna moć stanovništva, što je rezultiralo padom potrošnje, ocena je najvećeg broja ekonomskih analitičara. Prema rečima saradnika Instituta za tržišna istraživanja Saše Đogovića, 2013. je bila dobra godina za poljoprivrednu proizvodnju, te su cene agrarnih proizvoda, zbog povećane ponude, mirovale. Pored toga, cene nafte na svetskom tržištu su uglavnom bile stabilne, tako da se nisu povećavali troškovi proizvodnje. Niskoj inflaciji je pogodovala i činjenica da je devizni kurs bio stabilan i kretao se oko 114 dinara za jedan evro.

Međutim, ključni faktor je pad kupovne moći stanovništva, jer su zarade i penzije realno pale za dva do tri procenta, što je uticalo na smanjenje prometa u trgovinama. Zbog male potražnje trgovci nemaju manevarski prostor za povećavanje cena i poslovna politika se uglavnom zasnivala na animiranju kupaca da koriste akcije plaćanja na odloženo, čekovima na više rata. Takođe, veliki trgovinski lanci su uveli praksu da kupcima izdaju platne kartice, što je svojevrsno kreditiranje, a sve u cilju povećanja prometa. Prema podacima Ministarstva spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija, prošle godine je zabeležen pad potrošnje od 7,8 odsto, a sličan trend se očekuje i u 2014. godini.

Zbog toga ne čudi što građani smatraju da cene nisu niske, kao i da roba nije pojeftinila. Zbog niskih primanja i opšte besparice, ne treba očekivati da će se

situacija promeniti na bolje, kad je reč o povećanju prometa u trgovinama. Tome u prilog ide i podatak da je kreditna aktivnost banaka smanjenja i već nekoliko godina je u padu, zbog sve većeg broja nenaplativih zajmova.

Međutim, monetarne vlasti su zadovoljne, jer je inflacija u okvirima projektovane stope od 4 plus – minus 1,5 odsto. Pogotovo, ako se ima u vidu da je njena stopa u 2012. godini iznosila 12,2 odsto, što je izazivalo velike probleme. I pored toga što su prošle godine poskupeli električna energija, gas, kao i komunalne i saobraćajne usluge, cene poljoprivrednih i industrijskih proizvoda su mirovale. Pad inflacije je praćen i smanjenjem inflatornih očekivanja svih sektora, a posebno finansijskog, zbog čega bi i u narednom periodu trebalo da ostanu na istom nivou.

Ipak, Narodna banka Srbije nije promenila projekciju inflacije za period do 2016. godine, a razlog su moguće oscilacije u kretanju agrarnih i regulisanih cena. Centralna banka očekuje da nova vlada definiše mere za uspostavljanje stimulatorskog poslovnog i investicionog ambijenta u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, kao i da utvrdi srednjoročni okvir za dinamiku korekcija regulisanih cena.

Inflacija (merena Indeksima potrošačkih cena)												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godišnja stopa												
2012	5,6	4,9	3,2	2,7	3,9	5,5	6,1	7,9	10,3	12,9	11,9	12,2
2013	12,8	12,4	11,2	11,4	9,9	9,8	8,6	7,3	4,9	2,2	1,6	2,2
Mesečna stopa												
2012	0,1	0,8	1,1	0,6	1,4	1,1	0,1	1,6	2,3	2,8	0,0	-0,4
2013	0,6	0,5	0,0	0,8	0,0	1,0	-0,9	0,4	0,0	0,2	-0,6	0,2

ПРОБНИ РАД У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Питање: Под којим условима може да се уговори пробни рад у школи?

Одговор: Пробни рад у установи за образовање и васпитање могуће је уговорити и према одредбама Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13) – за ненаставно особље, и према одредбама Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) за наставно особље.

Могућност да се уговором о раду уговори пробни рад Закон о раду утврђује у члану 36. Према његовим одредбама, такав рад може да траје најдуже шест месеци а за време његовог трајања послодавац и запослени могу да откажу уговор о раду са отказним роком који не може бити краћи од пет радних дана.

Могућност уговарања пробног рада утврђује и Закон о основама система образовања и васпитања, у члану 133. Према одредбама тог закона, између установе, с једне стране, и наставника, васпитача или стручног сарадника који има лиценцу и прима се у радни однос на неодређено време или на одређено време дуже од годину дана, с друге стране, може да се уговори пробни рад у трајању од најдуже шест месеци.

Уколико је наставник, васпитач или стручни сарадник за време пробног рада показао да својим компетенцијама може успешно да ради на постизању прописаних принципа, циљева и стандарда постигнућа, наставиће да по истеку пробног рада ради у истом радно-правном својству (на неодређено или одређено време). Ако се на основу оцене директора, по прибављеном мишљењу педагошког колегијума, утврди да запослени у томе није успео, престаје му радни однос истekom отказног рока од 15 радних дана, без права на отпремнину.

УДАЉЕЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ СА РАДА

Питање: Када долази до факултативног, а када до обавезног удаљења запосленог са рада?

Одговор: По Закону о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13) удаљење запосленог са рада може бити факултативно и обавезно.

Факултативно удаљење са рада уређено је одредбом члана 165. Закона о раду. Према овој законској одредби, постоје три разлога због којих запослени може, али не мора, да буде удаљен са рада. Први разлог је покретање кривичног поступка против запосленог због кривичног дела учињеног на раду или у вези са радом, а други разлог је учињена повреда радне обавезе од стране запосленог који угрожава имовину веће вредности, утврђене општим актом или уговором о раду. У вези са првим разлогом, да би могло доћи до удаљења са рада, потребно је је, дакле, да се кривични поступак који је покренут против запосленог односи на кривично дело учињено на раду или у вези са радом када је његово извршење просторно, временски или у функционалном смислу повезано са радом који се обавља код послодавца. Према томе, удаљење са рада не може уследити ако је против запосленог покренут кривични поступак због неког другог кривичног дела које је он учинио. Слично је и са другим разлогом за удаљење са рада, јер се ова мера може одредити само ако је запослени учинио повреду радне обавезе која угрожава имовину веће вредности, а не и било коју другу повреду радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду. До удаљења запосленог са рада по трећем разлогу може доћи ако је природа повреде радне обавезе, односно кршења радне дисциплине, или понашање запосленог такво да не може да настави рад код послодавца пре истека рока за изјашњење запосленог на наводе из упозорења о постојању разлога за отказ уговора о раду (члан 180. став 1. Закона о раду), као и пре истека рока у коме је синдикат дужан да достави своје мишљење поводом наведеног упозорења (члан 181. став 2. Закона о раду). Сви наведени разлози су факултативни због тога што могу, али не морају, бити повод за одређивање мере удаљења са рада. А да ли ће ова мера бити и одређена, зависи од дискреционе оцене послодавца, тј. његове процене свих околности сваког конкретнег случаја када су испуњени услови који омогућавају њену примену.

Обавезно удаљење запосленог са рада утврђено је одредбом члана 166. Закона о раду. Овом законском одредбом прописано је да се запослени коме је одређен притвор удаљује са рада од првог дана притвора и траје до краја притвора. Док се налази у притвору запослени није у објективној могућности да обавља своје послове, па због тога сам чињеница одређивања притвора аутоматски дово-

ди до његовог обавезног удаљења са рада код послодавца. Управо због тога, удаљење запосленог са рада почиње од првог дана притвора и траје све до његовог престанка. Треба напоменути да је притвор једна од мера обезбеђења у кривичном поступку, која се одређује у случајевима и под условима предвиђеним кривичноправним прописима. Њена сврха је обезбеђење присуства осумњиченог или окривљеног, а одређује се само ако се поменути сврха не може остварити неком другом мером обезбеђења.

Удаљење запосленог са рада је привремена мера, што значи да је његово трајање ограничено. Према одредби члана 167. Закона о раду, факултативно удаљење са рада може да траје најдуже три месеца. У том периоду, односно по истеку тог периода, послодавац је дужан да запосленог врати на рад (ако не докаже његову кривицу) или да му откаже уговор о раду (ако за то постоје оправдани разлози предвиђени законом). С друге стране, обавезно удаљење са рада запосленог коме је одређен притвор траје колико и притвор (члан 166. Закона о раду). Са престанком притвора престаје и удаљење, па запослени има право да се врати на рад и настави са обављањем својих послова код послодавца.

ПРОМЕНА АДРЕСЕ СТАНОВАЊА ЗАПОСЛЕНОГ И НАКНАДА ТРОШКОВА ПРЕВОЗА

Ако је адреса становања запосленог која је уписана у уговор о раду, промењена у току трајања радног односа, запослени има право на накнаду трошкова превоза према новој адреси, а по обавештавању послодавца о промени адресе и достављања релевантног доказа о томе.

Према члану 118. тачка 1) Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009), запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, за долазак и одлазак са рада, у висини цене превозне карте у јавном саобраћају. Према томе, запосленом се обезбеђује накнада трошкова превоза за долазак и одлазак са рада у висини цене превозне карте у јавном саобраћају, под условима и на начин предвиђен општим актом и уговором о раду. Ако је запослени у току трајања радног односа променио место становања и о томе обавестио послодавца, накнада трошкова превоза обезбеђује се према новој адреси, у складу са напред наведеном одредбом Закона и под условима и на начин предвиђен општим актом или уговором о раду.

Према томе, за остваривање права на накнаду трошкова превоза за долазак и одлазак са рада релевантна је адреса становања (пребивалишта, односно боравишта) запосленог. Ако је адреса становања која је уписан у уговору промењена у току трајања радног односа, запослени има право на накнаду трошкова превоза према новој адреси, а по обавештавању послодавца о промени адресе и достављања релевантног доказа о томе. Околност да је у уговору о раду наведена адреса пребивалишта, односно боравишта запосленог у моменту закључивања уговора о раду и да овај податак није измењен после селидбе запосленог, није од утицаја за остваривање наведеног права. (*Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-119/2012-02 од 23. марта 2013*)

НАПЛАТА СИНДИКАЛНЕ ЧЛАНАРИНЕ ОБУСТАВЉАЊЕМ ОД ЗАРАДЕ ЗАПОСЛЕНОГ

Уколико нема писане сагласности, односно писане изјаве запосленог, послодавац не може вршити обустављање синдикалне чланарине запосленом.

У складу са чланом 123. став 1. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13) послодавац може новчано потраживање према запосленом наплатити обустављањем од његове зараде само на основу правноснажне одлуке суда, у случајевима утврђеним законом или уз пристанак запосленог.

Такође, чланом 207. став 2. Закона је прописано да је послодавац дужан да запосленом који је члан синдиката на име синдикалне чланарине одбије износ од зараде на основу његове писмене изјаве и да тај износ уплати на одговарајући рачун синдиката.

Према томе, уколико нема писане сагласности, односно писане изјаве запосленог, послодавац не може вршити обустављање новчаних потраживања према запосленом, па ни синдикалне чланарине. (*Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне полиције број: 011-00-210/2013-03 од 26. априла 2013*)

POVIŠICA ZA RADNIKE KOJI NA SEBI ISTETOVIRAJU LOGO FIRME

Vlasnik firme "Rapid" iz Njujorka Entoni Loli nudi povišicu od 15 odsto svojim radnicima ako istetoviraju na telu logo kompanije. Loli se na ovaj neobični metod "poslovne motivacije" odlučio kada je video da je jedan radnik samoinicijativno istetovirao logo kompanije. "Pozvao me je naš kolega, nalažio se u salonu za tetoviranje, i pitao da li bih imao išta protiv da mu urade logo

firme. Bio sam oduševljen, pitao sam ga - kako da ti se odužim? Zaista je bilo dirljivo", rekao je Loli, koji je odlučio ne samo da tog radnika nagradi, nego i da ponudi povišicu drugima spremnim na taj korak.

Zvuči neverovatno, ali se već 40 zaposlenih istetoviralo i sada uživaju u plati većoj za 15 odsto. Kompanija im plaća i tetoviranje. Loli još uvek nije otišao pod iglu.

DECA VIŠE VERUJU LEPIM LJUDIMA

Studija koju je sproveo Igor Baskandžijev sa Univerziteta Klark je pokazala da deca imaju više poverenja u osobe koje su lepe. "Kada uče o svetu, deci informacije uglavnom pružaju drugi. Prethodne studije su pokazale da na najmlađe utiču brojni faktori, na primer, da li su odrasli bili dobri prema njima, da li su im poznati od ranije... Ovom studijom je ispitivano kome će deca pre verovati - lepom ili ružnom neznancu", izjavio je Baskandžijev. U ispitivanju su učestvovala deca uzrasta između četiri i pet godina, kojima je pokazano 12 fotografija žena starih između 18 i 29 godina. Fotografije su ranije izabrali studenti, rangirajući osobe na njima kao najlepše i najružnije. Deci su postavljana pitanja, a zatim predstavljane fotografije jedne lepe i jedne manje lepe osobe uz pitanje šta misle, koja osoba zna tačan odgovor. Zatim su predstavljeni i odgovori odabranih žena.

Rezultati su pokazali da većina dece, naročito devojčice, bira lepe osobe, a oba pola su kasnije više verovala odgovorima koje su dale atraktivnije žene. "Razlika u odabiru osoba u zavisnosti od pola verovatno upućuje na to da dečaci ne obraćaju mnogo pažnje na prvi utisak, ali su i ranija istraživanja pokazala da ženske osobe imaju bolju percepciju lica", rekao je Baskandžijev. "Interesantno bi bilo istražiti da li bi deca i dalje verovala lepim osobama čak i kada bi dobili dokaze da su njihovi odgovori nepouzdati, a da su iskrenije osobe one koje su manje atraktivne", izjavio je Baskandžijev.

STUDENTKINJI PRETI TUŽBA ZA SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE NAKON ŠTO JE NA PROTESTU POLJUBILA POLICAJCA

Italijanska studentkinja Nina de Šifre (20) možda će završiti na sudu nakon što je fotografisana kako ljubi policajca na protestu protiv izgradnje železnice na severu Italije. Njoj preti tužba za seksualno uznemiravanje. Nina je iskoristila trenutak da prvo poljubi, a zatim i poljubi kacigu policajca koji je obezbeđivao proteste. Incident se desio u novembru, a fotografija koja je tad nastala obišla je svet. Ta fotografija poslužila je da se pošalje poruka ljubavi i mira na nenasilnim protestima.

Međutim, situacija je postala loša za Šifrovu kada je italijanski policijski sindikat COISP odlučio da se radi o seksualnom napadu, nakon čega je podneta tužba u sudu u Turinu. "Optužili smo je za seksualno nasilje i uvredu javnog službenika. Očekujemo da se uskoro pokrene istraga"- izjavio je Franko Makari, sekretar CI-OSP-a. Makari ne smatra da je u pitanju poruka mira. "Teško da je to bio gest mira, to je bila provokacija. Poljubac je pozitivna stvar, ali u ovom kontekstu je izraz nepoštovanja", kaže Makari.

De Šifrova je takođe objasnila motive iza tog čina i po njenim rečima uopšte nije bila "mirovná poruka". "Nije poruka mira... Sve te ogavne sv**e bih obesila naglavačke" - napisala je ona na svom Fejsbuku. U razgovoru za novine "La Repubblica", objasnila je da je u pitanju ogorčeni čin prema policiji zato što su navodno tukli druge protestante.

MAME ZASLUŽUJU PLATU OD 113.568 \$ GODIŠNJE

Kada su u ulozi majke, žene ne računaju vreme. Bilo da su zaposlene ili domaćice, svakodnevno se suočavaju sa nizom nezahvalnih poslova: kuvanje, kupovina, čišćenje, odvođenje i dovođenje dece iz škole, treninga i raznih drugih aktivnosti. I sve to bez ikakve novčane naknade. Istraživanje koje je sproveo američki sajt Salary.com, a kojim je bilo obuhvaćeno 6.000 žena, pokazalo je da majke-domaćice „rade“ 94 sata nedeljno, te da bi trebalo da zarade 113.568 dolara (85.000 evra) godišnje. Zaposlene mame bi, pak, morale da primaju 67.436 dolara (50.000 evra) godišnje za poslove koje obavljaju kod kuće, a koji im oduzimaju 58 sati nedeljno. Ovi iznosi su izračunati na osnovu odgovora ispitanica i cene pojedinih poslova na tržištu. S obzirom da provode 14,4 sata nedeljno čisteći po kući, i Imajući u vidu da satnica kućne pomoćnice iznosi 10,10 dolara, mame bi morale da samo za taj posao zarađuju 145,4 dolara (106 evra) nedeljno. Kuvanje, na koje potroše 14 sati sedmično, trebalo bi da naplaćuju 13,56 dolara na sat, i tako dalje.

ZABLUDE U KOJE SE (JOŠ) VERUJE: AJNŠTAJN JE IMAO KECA IZ MATEMATIKE

Često su mašta i predanja slađi i pitkiji od istine i dokaza. Ovo je kratka lista zabluda i besmislica u koje mnogi i dalje veruju, iako su ih istorija i nauka iznova pobijali. Ajnštajn je bio slab matematičar, proslavio se na grbači Mileve Marić. Ovo je jedna od besmislica koje pričaju svačijoj sujeti jer ulivaju nadu da, bez obzira na to koliko kečeva dobijemo u školi, uvek postoji mrvica šanse da ćemo jednog dana otkriti Teoriju relativiteta, ili njen ekvivalent. Elem, Teorija o Ajnštajnu glasi: Slavni fizičar Albert Ajnštajn je bio loš matematičar i relativno lenja osoba. Narodski rečeno, dobio je keca i pao iz matematike u školi Ajnštajn se švercovao na račun briljantnog matematičkog uma Mileve Marić. Mileva Marić mu je radila sve proračune, dok je on nezasluzeno preuzeo svu slavu za Teoriju relativiteta i čuveno $E = mc^2$.

Ipak, Ajnštajn jeste bio odličan matematičar. Kada se već proslavio, bio je šokiran kad su mu pokazali jedan od tekstova sa tvrdnjom da je bio loš u računu. "Nikad nisam pao iz matematike... Pre nego što sam napunio 15 godina ovladao sam diferencijalnim i integralnim računom" - komentarisao je iznenađeni Ajnštajn. Istina je da je Ajnštajn pao na prvom prijemnom ispitu za Saveznu politehničku školu u Cirihi 1895. godine, ali je u to vreme bio dve godine mlađi od ostalih kandidata. Na prijemnom je, inače, "razbio" matematički deo.

Što se tiče poređenja sa Milevom Marić, njen matematički talenat je neosporan, ali je i Ajnštajn bio odličan student. Mileva Marić je, na primer, 1899. godine imala prosečnu ocenu 5,05 (na skali od 1 do 6), dok je Ajnštajn prethodne godine bio najbolji u generaciji sa prosekom 5,7. Naredne godine Marić je pala na završnom ispitu sa prosečnom ocenom 4, a iz matematičke teorije funkcija je dobila nisku ocenu 2,5. Ajnštajn je na istom ispitu bio četvrti u generaciji sa prosekom 4,91.

Preostale od 5 zabluda u koje se još veruje su: 1) kosovska izdaja, 2) Kineski zid se vidi iz svemira, 3) Kolumbo je otkrio Ameriku i 4) nektarina je mešavina breskve i šljive.

